

OLIMPIADA NAȚIONALĂ DE LIMBA RROMANI

ETAPA JUDEȚEANĂ

07 MARTIE 2026

ANUL VIII DE STUDIU

- Savorre subijèktură si musajutne.
- Den pen ivăthe 10 pùntkură.
- E butăqo vaxt si 3 ore.

O JEKHTO SUBIJÈKTO

32 pùntkură

DEL PES O TÈKSTO

O Ion SANDU biandās pes pa 14 novèmbro 1971, kaj Slobozia, andar i Ileana thaj o Gheorghe Sandu, isindoj o baro čhavo andar kodola trin čhave e familiaqe. Vov kerdās and-e biandipnasqo fòros, k-i Generàlo Škòla o gin 6, e anglutne štar klāse (1978-1982), e gimnaziàla klāse (1982-1986), palal vi o Agroindustriàlo Licèvo (1986-1990), liindoj lače thana ka-e themutne olimpiāde andar i istòria.

Palal i periòda kana vov sasas siklòvno kaj i Slobozia, o Ion Sandu phenel amenqe: *“Avav andar jekh famìlia sade manušenqi, jekhe dadeqa pensionèro, kodolesqe sasas les jekh butăqo akcidènto, vi jekhe dajaqa, savi zanglās te ingerel pesqe o trușul sar daj vi rromni e o čikateqa opre vi e patăipnaqa Devlesqe. Ame, kodola trin phrala, samas barārde and-o dī e butăqo, e godorvalipnasqo vi e xatāripnasqo, pànda katar o berșipen e čhavorripnasqo, kaj i edukàcia si o importànto fàktoro and-o zivipen vi and-o zenutno barāripen. Kanaθar semas čhavorro, semas cirdino vi kamalo te arakhav but bută palal o čhand e zivipnasqo le dumultane manušenqo, e phurenqo andar mirro nămo thaj, kadjal, vi palal i istòria. pesqi tiknesθar, zanglem kaj sem „cigàno” (na zanavas o lav rrom!) thaj, kodolesθar, linem manqe jekh civilizisardo phiravipen, sar si kaj jekh čhavo vaj terno savo si te sikavel pes sar manuș edukuime. And-e licevosqe berša, sas man i baxt te avel man sar istoriaqo siklārno „o lačo vi o kuč mirro siklārno, o Vlaicu Ion”. O Devel te inkerel lesqo dī pačaθe! Kadava dikhlās mirro zoralo kamipen karing istòria, kadjal sas les i zor te liel rig manqa ka-e istoriaqe olimpiāde, rezultàto isindoj kaj, anda orso licevosqo berș, samas alosardo k-e themutne etāpe e istoriaqe olimpiadenqe, kaj linem šukar thana. Sasas jekh vaht kana jekh kasavo nakhavipen sasas po pharo sar o liipen andre kaj fakultèta”.*

Andar o universitàro berș 1991-1992, o Ion Sandu resel studènto ka-e Istoriaqi Fakultèta andar i Universitèta București, agorindoj la and-o milaj e berșesqo 1995. *“And-i periòda kana semas studènto – phenel dureder kadava - , vi kana semas lino andre o jekhto andar but kandidàtură, reslem te zivav jekh šòko, te phenas, o bișajutnipen te liav manqe jekh vaht nūma’ vaș specifika studentosqe aktivitètură, kodolesqe e pučhimata lovesqe pučhimata andar mirri famìlia sinesas but bare. Xatārdem atùnc, buteder kaj sem o po baro andar phrala, kaj si te kerav buti. Reslem jekh studènto „butārno” pa šantièrură, anda depòzitură, sar phiravno багаženqo, komercosqo agènto th.a. Thaj, pesqi i vrjăma, po jekhe kursoqa astardo anglal, telal gad vi telal xaravli/ sirimi, andar kodoja kaj, and-o vaht vesto, te resav te drabarav vi te anglegotovav man vaș eksàmenură”.*

O Ion Sandu palemavel, palal o agordinipen e universitarone studienqo, and-o biandipnasqo fòros thaj, andar o angloivend e berșesqo 1996, siklārel i istòria k-i Generàlo Škòla kaj agordāsas la vi vov sar siklòvno. Zumavel te te pašarel pes karing o rromano mișkipen, si gilārdo, tha’ vi biažukāripnasqo katar e phiravimata nesave liderură thaj astarel te dikhel pesqe nūma’ palal pesqi famìlia vi e školaqi katèdra.

Kerkipnaqa, phenel amenqe: *„Anda savorri kadaja periòda, kamlem te arakhav, te xatārav buteder palal so si te aves „cigàno vaj rrom”. Sas man i okàzia te prinzarav ucale manuša kaj themutno vi europutno nivèlo, so sasas atùnc e emancipaciaqo mișkipen vaj vaș o strukturipen jekhe rromane identitetosqo – o Gheorghe Nicolae – kaj jekh àckia organizisardi katar i organizàcia „Romani Criss”, kaj semas andar o kamipen te dikhav so si kothe. Kadale sureqa, o Gheorghe Nicolae dikhlās man thaj akhardās man kaj òfiso e organizaciaqo. pesqi kadjal, prinzardem les atùnc vi le sociologos, e Vasiles e Burteaqa. Mekhlemas ingerdo e suneqa, kaj kodoja vrjăma, te avav vi me pašal lenθe, an-kadaja àckia, tha’ xatārdem kaj na arakhav man, buteder liavas rig kaj vakārimata save sinesas dur katar me patāvas ...”.*

And-o berś 2001, o Ion Sandu liel pesqe i titularizàcia pa školaqo pòsto ka-o Tehnologikano Licèvo „Înălțarea Domnului” [O uçàripen e Devlesqo] andar i Slobozia (i sas Generàlo Škòla o gin 6), thaj andar o berś 2005, kaj but mesàžurà katar o konsilèro e čhibàqo thaj vaś i školarizàcia le rromenqì andar o Ministèro e Themutne Edukaciaqo, o universitàro profèsoro, o Gheorghe Sarău, tradine andar i rromani inspektòrka atunčàθar, i sikavni čhavorenqì, i Tudorița Ghiță - katar o Školutno Inspektoràto e Žudecosqo Ialomița – o

Ion Sandu avel te del vast k-o siklārìpen le rromenqe andar i pozìcia sar metodisto vaś i čhib, i istòria vi i školarizàcia le rromenqì. Palal kadaja paruvìpen, o Ion Sandu phenel: „*Palal berśa dīvesenqe, isindoj siklārno, sas man i baxt te prinžarav e manuśes, saves sas les - aśti te phenav - jekh devlikano ròlo karing mirro etnikano drom – le profesores, le Gheorgheos le Sarăuosqo. Žanavas les palal o anav Sarău, araklemas palal pesqe zumavimata kerde kaj sasas jekh čačo dikhavno karing avutnipen, jekh putaralo dromesqo pa jekh kulturalikano vi lingvistikano umal nabut žanglo vi rodindo. Tholas o fundamènto jekhe edukacionalone sistemasqo. Žanel pes k-e bare resimata na aven andar i rig e butimatenqì e manuśenqe (kaj rroma, bezexesθar, pànda si akanutno o I.B. Deleanu andar pesqì epopèa, i „Ciganiàda”!), o manuś kòrkorro pesθe aśti ispidel karing o kerìpen nesave ucale butènqo. Šela, vaj, aśti phenas, po but, mīe manuśenqe, lesqe sam prinžarale vaś o andino lačhipen an-lenqo živìpen. Manqe, le rajes profesores, le Sarăues, sas les jekh impàkto baro. Jekh alosardo intelektuàlo, tha' sado, manuśalo and-i vesti vrjàma nakhavdi palal e butàqe òre, xatàralo (semas azbanilo lačhesθe andar pesqo phiravìpnasqo čhand, o vastdinìpen vi i loś sikavde anda importànta momènturà andar mirro familiàqo živìpen), tha' sas vi uzalbut mangavalo jekhe uče nivelosqo. Andar savorre kadala siklilem, sar manuś vi sar profèsoro*”.

O Ion Sandu liel pesqe o II-to gràdo (and-o berś 2000) thaj o I-to gràdo (anda 2006), thaj and-e periòde 2007-2016 vi andar 2017 - ži akana, paralelone čhandesθe vi e butàça sar siklārno kaj catèdra, tha' kadava sas thaj vi akana si školutno inspèktoro vaś edukaciaqe pučhimata e rromenqe), ka-o Školutno Inspektoràto e Žudecosqo Ialomița.

And-o berś 2017, andrexramosardàs pes kaj doktoràto, kaj i Universitatea “Valachia” andar Tàrgoviște, and-i istòria, jekhe temaça palal i istòria e rromane etniaqì, lošarindoj pesqe katar o dromārìpen dino katar o univ. prof. dr., o Gheorghe Sbàrnă. Te lias samaθe, o Ion Sandu si prandizme thaj si les duj jekh čhaja vi jekh čhavo, thaj palal pesqo profesionàlo vi emocionàlo barārìpen vov phenel kaj agor kadjal: “*Me sem pativàrdo kaj semas thovdo te xramav varesode rèndurà, tha' thovdine emociaça thaj azbanile katar i melankolia e maladimatenqì vi e vakàrimatenqì, save sinesas amen pa pučhimata dikhindoj i edukàcia, i kultūra thaj vi i istòria le rromenqì e rajeça dr. profeseřeça, e Gheorghe Sarăueça, e rajeça e inspektoreça, e dr. Cherata Lucianeça (O Devel te inkerel lesqo vodì pačàθe!), e rajeça e inspektoreça, e Nicolae Iorgaça (o kuć mirro „dad”), mirre lače amaleça, e Mariusoça e Căldăraruesqo thaj butença andar e rromane siklārne vi e inspèktorurà themesθar, arakhle vi andine angle katar o Profèsoro, o Sarău - čače modèlurà vaś e čhave vi e rromane terne sar šukar resìpen vi sar profesionàlo performànca*”.

1. Xramosaren and-e 5-6 rèndurà palal so vakàrel pes and-o dino tèksto! **6 pùnkturnă**
2. Arakhen e sinonimurà vaś e alava: *devel, del vast, sado, trebal*. **4 pùnkturnă**
3. Roden thaj xramosaren, andar o dino tèksto, trin navnă/ substantivurà and-e save arakhas jekh postpozicionàlo grafèma! Xramosaren savo si lenqo gèndero thaj lenqo kèzo. **6 pùnkturnă**
4. Roden thaj xramosaren, andar dino tèksto, štar advèrburà! Xramosaren save si lenqe tipurà palal o xatārìpen: *čhandesqe/ modosqe, thanesqe vaj vaxtesqe!* **4 pùnkturnă**
5. Roden thaj xramosaren andar o dino tèksto trin rromane adžektivurà/ pašnavnă! Xramosaren save si lenqe tipurà! **6 pùnkturnă**
6. Roden thaj xramosaren andar o dino tèksto trin kernavnă/ vèrburà save si ka-e bizenutne mòdurà. Xramosaren k-e savo mòdo si von. **6 pùnkturnă**

O DUJTO SUBIJÈKTO

58 pùntură

1. Ambolden gazikanes e anglutne duj alineătură andar o tèksto dino maj opre!
18 pùntură
2. Nakhaven i kernavni/ o vèrbo „xal” ka-e savorre vaxta kaθar o indikativo mòdură!
12 pùntură
3. Nakhaven/ xramosaren i sintagma „o rromano siklărno – profesorul rrom” ca e savorre kèzură, nùmaj ka-o jekhipen.
12 pùntură
4. Ambolden and-i rromani éhib!
16 pùntură
 - a) Anul acesta, Olimpiada Națională de Limba Rromani a ajuns la cea de-a douăzeci și cincea ediție.
 - b) Abia aștept să vizitez orașul Târgu Jiu, oraș în care se află foarte multe obiective turistice.
 - c) Sunt mândru că studiez limba maternă rromani încă din clasa a treia. Limba rromani este principalul nostru element identitar.
 - d) Părinții și profesorii mei m-au ajutat și mă vor ajuta cu cele mai bune sfaturi. Fără educație, omul nu poate deveni om cu adevărat.